

הלכות שבת סימן שפא

ביאורים ומוספים

[שו"ע ס"ד]

[והוא הדין אם היו שנים⁽¹⁵⁾]

[ביה"ל ד"ה והוא הדין]

[ועליון נראה דבשעת הדפוס נש' לטקס על צה"ל⁽¹⁶⁾]

(19) ולקמן כתב (סי' שפא ס"ד ד"ה ואז), שמושמות דברי הרמ"א שיחיד אצל יחיד נעשה אורח, שלא כדעת המג"א שם (סי' ז), שחוק שהרמ"א מודה לשו"ע שיחיד אצל יחיד לא נעשה אורח, והחז"א (אורח סי' פ"א ס"ק ג' ד"ה והמבטל) צירף להלכה את דעת השו"ע שלא נעשה אורח לסברא אחרת להחמיר.

סימן שפא

דיני המבטל רשותו ועבר והוציא

[משנ"ב ס"ק א]

[פרוש, שעבר והוציא⁽¹⁾]

(1) ואם הוציא לצורך פיקוח נפש, כתב בספר חידושים וביאורים (עירובין סי' ט ס"ק ז) שאינו אוסר, שכיון שרשאי להוציא אינו נחשב שהורו ומחזיק.

[משנ"ב ס"ק ג]

[שנראה כחזון ומחזיק⁽²⁾]

(2) בטעם הדבר שהמבטל יכול לחזור בו מביטולו באמצע השבת, ואין אומרים ישבת שהותרה הותרה, אף שלענין ישראל בן הצר זו שהלך לשבות בחצר אחרת ואין דעתו לחזור בשבת, פסק השו"ע לעיל (סי' שע"א ס"ב) שאם חזר בשבת אינו אוסר משוב שישיבת שהותרה הותרה, מצינו באחרונים כמה תורצים:

א. הט"ז (סי' א) תירץ, ששם תלמי ההיתר בכניסת השבת, שהישראל צריך להכריע בדעתו כבר בכניסת השבת שאינו שובת בשבת בבית זה (כמבואר שם), ולכן אומרים ישבת שהותרה הותרה, אבל כאן שיוכל לבטל רשותו גם משחשיבה (כרלעיל בשו"ע סי' שפ"א), בהכרח צריך ההיתר להיות קיים בכל השבת, ולכן אין אומרים בזה דין ישבת שהותרה הותרה.

ב. השו"ע הרב (סי' א) תירץ, שבביטול רשות כשחזר בו אינו מפרשים שמתחילה לא כיוון בדעתו לבטל לכל השבת, מה שאין כן ביוצא מביח, שדעת הישראל בכניסת השבת הייתה שלא לחזור כל השבת, והחז"א (אורח סי' פ"א ס"ק ה) הביא, שבעין זה מבואר בראש (עירובין פ"ה ס"ה), שכתב שהמבטל רשות שחזר והחזיק במבוי קודם שהחזיקו בני המבוי, התברר למפרע שמתחילה לא הייתה דעתו מרשותו.

ג. הקרבן נתנאל (עירובין פ"ו סי' טז אות ל) תירץ, על פי הכלל שהובא בגמרא בעירובין (ע"ב) וכל שמוטר למקצת שבת הותר לכל השבת, וכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת, חוץ ממובטל רשות, וביאה, שכשם שאין אומרים בביטול 'הואיל ונאסרה נאסרה' משוב שכניסת השבת אינה קובעת לגבי ביטול, כך אין אומרים בו 'הואיל והותרה הותרה', וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' שפ"א ד"ה אף) שהחז"א חולק בזה.

(15) ואם שניהם רוצים לבטל זה לזה, האם יועיל להיתר להם לטלטל, במנהגי מהרי"ל (הלכות עירובין סי' ג) כתב, שפעם אחת שכחו מהר"י כגל ובעל הבית אחר לעשות עירוב ביניהם, ואמר המהר"י כגל שבעל הבית יבוא אליו והוא יבטל לו את רשותו ועל דיו זה יוכל אותו בעל הבית להוציא מביתו לחצר ולביתו של המהרי"ל, ושאלוהו מה יהיה הדין אם גם בעל הבית יבטל את רשותו אל הרב, ואמר להם שבאופן זה לא יועיל הביטול כלום, שהרי נמצא שרשותו של בעל הבית נעשית של הרב ושל הרב נעשית של בעל הבית, והרי הן שתי רשויות כבראשונה. (אמנם אם לאחר שביטל אחד להביתו רוצה הלה לחזור ולבטל לראשון, מועיל הביטול, ויהיה מותר רק לראשון לטלטל ולא לחבירו, כמבואר בשו"ע להלן סי' שפ"א ס"ז).

[משנ"ב ס"ק יח]

[שאין רבים נעשים אורחים וכו'⁽¹⁶⁾]

(16) ובטעם הדבר כתב הערוך השלחן (סי' ח), שהכל ידעו שרבים אינם אורחים אצל היחיד, מה שאין כן ביחיד לא ניכר הדבר שבאמת אינו אורח, והוכיח הכף החיים (סי' כב), שאף על פי שאורחים נחשבים אורחים אפילו הם רבים, היינו משוב שבאמת אין להם זכות בחצר, אבל כאן שהביתם והחצר שייכים להם, אי אפשר לימר שיחשבו אורחים ממש ולא יוכלו לחזור ולהחזיק ברשותם.

[משנ"ב שם]

[דאפילו קדם היחיד והחזיק נמי לא פקדינא⁽¹⁷⁾]

(17) טעם דין זה כתב רש"י (עירובין ס"ט, ב' ד"ה והן אסורים), שכיון שחמשה לגבי אחר אינם נחשבים כאורחים, הרי זה כנוטליב רשותם מחדש (כלומר שגורמים חזרה בהם מביטולם). טעם אחר כתב הרשב"א (שם ד"ה מתני'), שכיון שרבים אינם נעשים אורחים, אינו נראה כמוציאים מרשות של יחיד לרשות של יחיד, אלא כמוציאים מרשות של יחיד לרשות המשותפת להם (וראה הע' הבאה).

[ביה"ל ד"ה שאין]

[ועין בביתמאיר דשקל וטרי פ"ה⁽¹⁸⁾]

(18) שהביא שם (ס"ד ד"ה אמנם), שמדברי הראשונים נראה שגב ברבים שביטלו רשות חצירם ליחיד מועילה חזקתו לענין שאב יוצאו אחר שיחזיק לא בטל ביטולם, וברעת רש"י למד, שאין חזקתו של היחיד מועילה, ואם יוצאו אחר שיחזיק בטלה חזקתו (וכן כתב הגאון יעקב (עירובין ס"ט, ב' ד"ה והן), וראה הע' הקודמת). אלא שכתב שקשה להמציא מחלוקת חדשה, וסיים בצ"ע, וכן כתב החז"א (אורח סי' פ"א ס"ק ז וסי' צ"א ס"ק ג).

הלכות שבת סימן ששא

באר הגולה 496

חומר מבטלו שבטל. (ד) ינאם החזיקו בו כבר, שהוציאו מביתם לחצר * או שהכניסו מחצר לביתם, (ה) אינו יכול לחזור מבטלו. * ג' ינאם חזקה מועלת אלא אם כן החזיקו (ו) משחשבה: ב (ז) איש בטל רשות מחצר לחצר; * לא שנא שתי חצרות ופתח ביניהן (ח) וצרכה כל אחת לעצמה (ט) ולא שנא ערבו יחד, יכולה כל אחת לבטל רשותה לחברתה (י) להיותה מתרת להשתמש בה ולא היא, לא שנא שתי חצרות זו לפניו מזו ולא ערבו (יא) אלא החיצונה (יב) לפניה, שפנימית אוסרת על החיצונה, יכולה לבטל לה רשותה שלא תשתמש ולא תעבר עליה אלא (יג) בשעה שצריכה לצאת ותקרה החיצונה מתרת, או אם ערבו יחד (יד) ונתנו צרכן בחיצונה * וישכח אחד מהפנימית ולא ערב, יכול לבטל רשותו, דהנה שובטל רשותו לכל אחד מבני הפנימית (טז) וגם לכל אחד מבני החיצונה (טז) ויהיה הוא לבדו אסור וכלם מתירים: ג' איש בטל רשות (יז) בחצר: * שאם היו שני בתים וחרבה ביניהם (יח) שהיא של שניהם ושכחו ולא ערבו, יכול אחד לבטל רשותו לחברו ולהיותו מתיר בו: ד (יט) איש בטל רשות מבית לבית: * שאם היו שני בתים ופתח ביניהם ולא ערבו, אחד מבטל רשות לחברו (כ) ואפלו המבטל מתיר להוציא מביתו לבית חברו, * אבל אינו יכול להוציא מבית

ב פתחא שם וכתב
היה ולא כדפי
היה דמתניתין,
הטל דבדי כפול
דעבד ג מור קמ
ישיי כדף מה
ד גמרא כד וכתב
ישיי,
הפסוק ה שם
הפסוק דגמרא
ר שם וכתב ישיי,
הפסוק ה פסוק
ד חופפת בשם ישיי
אפוקי דפסוק (א) כד
רשק, וכן פסקו
הראשונים והסו
ח מור נהגות
נמוני בשם ס"ג
וכפי

באר הגולה

משנה ברוך

ברשית שבטל. ומכל מקום אם חזר אחר כך וקבטל מחדש, (ז) מנעו. * כתב המגן אברהם, * ולא אמרנו שהוא פחזר ומחזיק אלא על ידי הוצאה מבית לחצר, אבל אם מכניס מחצר לבית לא נראה פרוצה לחזר מבטלו. * ולחזיק בחצר: * וכבר נתבאר לעיל סימן שפ סעיף קטן טז שפסקה פוסקים חולקים על זה וסבירא להי (ג) דאין חילוק בין הוצאה להכנסה, וכמו דלא מחלוקין בין הוצאה להכנסה לענין החזיק, וכמו שפסקה הסמך: (ד) ואם החזיקו וכו'. * קדם לענין הוצאה פלוגה: (ה) אינו יכול לחזור, דבכל מקום חזקה מעילה פקעה, ואף על גב דאין חזקה נמורה, אפלו הכי הקלו חכמים בה דמחזיק כשאר חזקות. ולדעה זו מבני חזקה אף אם החזיק בעצמו שבת אחר שבטל: (ו) משחשבה. * דמבטל יום לא מוכחא מלתא, שדרי גם בלא בטל יכולין להוציא ולהכניס. * וכן בבאר הגולה שיש לחזקו כדעה זו: ב (ז) איש בטל רשות מחצר לחצר: * כמו שיש בטל רשות מבית לבית בחצר אחר: (ח) וצרכה כל אחת לעצמה. * דאי לא ערבו (ז) אינו מבטל, כמו שנתבאר בסיומן שפ דלשנים אין מבטליו לפי שכל אחד אסור על חברו: (ט) ולא שנא ערבו יחד. * מיני (ס) בששכח אחד מהם ולא ערב, יכול לבטל רשותו לבני חצר שלו וגם לבני האחרת: (י) להיותה מתרת וכו' ולא היא. * קאי ארישא, אחיכא שערבה כל אחת לעצמה, דהמבטלים רשותם שוב אסורים להוציא מביתם לחצר, ותיכא ששכח אחד ולא ערב ובטל רשותו לכלם, הוא לבדו אסור וכלם מתירים: (יא) אלא החיצונה וכו'. * דאם גם החיצונה לא ערבו לא אפשר מבטל, דאין מבטליו רשות לשנים, וכו': (יב) לפניה. * וכו' הני בפנימית בגל האסורה במקומה ואוסרת שלא במקומה, וכו': (יג) בשעה שצריכה לצאת: * דאין חרסת הנגל אסור (ו) אלא עם עשיית פשמיש: (יד) ונתנו צרכן בחיצונה. * לא דוקא, דהוא הדין (ו) דאם נתנו צרכן בפנימית, גס כן צריך בפנימית לבטל רשותו לשני החצרות, ולא סגי בשבטל בפנימית לבד ויהא הוא אסור לגביהו ולא אסור עליהו, ואחר כך יוכלו הם עצמן לגמרי מלהשתמש בחצר החיצונה, (ט) דהנין ששחיות כה מהם, שחרי אחד מבני חצרם שבת לערב, אי אפשר להם להסתלק מבני החיצונה אחר שנתחברו מבטל יחד עליהו ערוב אחר: (טז) וגם לכל אחד מבני החיצונה. * שנעשו כחצר אחד עליהו ערוב. ואפלו אם ידעו בני הפנימית להסתלק עצמן מן החיצונה, פרי כן לא מקני בבטל לבני הפנימית לבד, וכו': (יז) בסעיף קטן ב' וכו', ובקטל לפי מה שצריך מבטל ששערוב מן החיצונה, (ט) בלא הכי אי אפשר להסתלק מהם שחרי הערוב מנח אצלם: (טז) ויהיה הוא לבדו אסור. * הני להוציא מבית לחצר, ויכול לעיל בסיומן שפ: ג (יז) בחרבה. * ולא אמרנו שלא הקלו חכמים בבטל רשות אלא בחצר שלפני הבתים שבה הוא עבר תשמישם: (יח) שהיא של שניהם. * עין לעיל בסיומן שפ: ד (יט) איש בטל רשות מבית לבית. * כמו שמועיל הבטל מחצר לחצר: (כ) ואפלו המבטל וכו' לבית חברו. * שהיה הכל של חברו בין שבטל לו, (י) ואפלו קדם שחזיק חברו בביתו יכול הוא להוציא ממנו לבית חברו, ואפלו (יא) כיו המבטליו רבים, גס כן מקרי להוציא מביתם לבית חברו. * ואינו דומה להמבטל רשות חצרי, שאין לו להוציא מביתו לחצר אפלו כשל גם

שער החיצון

(ז) רבנו הונתן בשם דף סט, וכל זה אם לא היה ההוצאה בפרהסיא, אבל אם היה בפרהסיא הרי הוא כעצמו (א) ושוב אינו יכול לבטל, ועל פי מה שנתבאר לקמן בסיומן שפ סעיף ג ובמה שפסקה שם: (ב) וכן הסמינו מאמר מרדכי וגאון יצחק וכן מצאנו בבית מאיר. * ומה שחזקת המגן אברהם מסעיף ד, כתב בטאמר מרדכי ובעצמו אגמיהם חלק, דדוקא במוציא מרשות שבטל ומכניס לרשות חברו, אין בטלול כזה הוצאה שחזר ומחזיק בה שבטל, דהא אדרכה מושלם מרשותו, מה שאין כן כגא במוציא מן החצר ומכניס לביתו, אחר ששכניס ברשותו ולצרכו שפיר מחזיק בחצר ומחזיק גם כזה אף על פי שמוציא מרשותו שבטל, כיון שששתמש מקום לרשותו לצרכו כראשונה, וכעין זה כתב גס כן בגאון יצחק, וכן מוכח שם דעת הרשב"א בפוגע דף סד דהוה דידן לא הלי ביהא דסעיף ד, ובמדין דידן לכלי עלמא בין בהוצאה ובין בהכנסה מחזיק בחזר ומחזיק: (ז) בית יוסף: (ח) עלת שבת, ובספר מאמר מרדכי משה שצריך לומר בשלחן ערוך שלא ערבו יחד, ולא אורי השלחן ערוך כלל בסופו שערוב שתי חצרות יחד, וכו' ובאר דברי השלחן ערוך פשטת, וכן הוא בטור וכתב, וכן מצאתי הנ"ל בשלחן ערוך הראשון שהקדם בבית המטבח: (י) בית יוסף: (י) עלת שבת וש"א: (כ) כמבאר בסיומן שפ, עין שם, וכן כתב בפאמר מרדכי: (ט) אחרונים: (י) אחרונים: (יא) אלהי נהא: (א) לפנינו (בעירובין דף סג) העובדא היא דלהמן בר ריטקי, וכן הובא לקמן בסיומן שפ בשער החיצון סעיף קטן לה, אולם גרסת החוסמות (שם דף סו) יאמן בר ריטקי, והוא צ"ל פי גרסת רבינו תנאל שהביאו הם בדף סג, עין שם.

הלכות שבת כימן שפא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

ק'רשות שבת'ל.

[שעה"צ ס"ק ב]

אבל אם היה בפרהסיא דרי הוא קעפ'ל'ס.

(8) משמעות דבריו שגם אם הוציא בפרהסיא רק פעם אחת הריהו מומר. מאידך, במשנים לקמן (סי' שפ' ס"ק ד) סתם, שדוקא אם הוא רגיל בעון זה נקרא מומר, אבל אם עשה כן רק פעם אחת בפרהסיא אינו נקרא מומר, ובשם יש אומרים כתב, שגם בפעם אחת נקרא מומר, וצ"ע. וכן החז"א (ויד' סי' ב ס"ק טו ד"ה ועיקר) האריך בזה, ולהלכה פסק שרק בעשה כן ג' פעמים נקרא מומר. ומימי בעשה להכניס, כתב החז"א שם (ס"ק יב) שלכל הדעות גב בפעם אחת נקרא מומר.

[משנ"ב ס"ק ד]

קדם שחזר והוציא כלי'ו.

(9) ואם חזר המבטל והוציא בלוי אחר שהחזיקו רק חלק מבני החצר, הסתפק החז"א (אוי"ח סי' פה ס"ק כא) האם הוא אוסר עליהם, או שחזקה של אחד מבני החצר מעילה לבולם. ובחידושי אבן העזר (עירובין סח, ב) נקט שצריך החזקה כולם.

[ביה"ל ד"ה או]

בנה מלוד קלי עלמא דשנה הכנסה להוצאה'ל.

(10) וכנעם הרב כתבו התוס' (עירובין סח, ב ד"ה והוציא), שכל שעשו דבר שלולי שביטל להם היו אסורים לעשותו, הרי זו חזקה, ושוב אין יכול לחזור בו ולאסור עליהם.

[משנ"ב ס"ק ז]

יש בטול רשות מקצ'ר להצ'רו.

(11) ואם החצרות פתוחות גם למבוי, כתב החז"א (אוי"ח סי' פא ס"ק ז) שאם לא עירבו עירוב חצרות ולא עשו שיתופי מבואות וביטלו את כל החצרות והמבוי יחדיו, מותר היחיד להוציא לחצרות ולמבוי, וכולם אסורים. ואם ביטלו לו את החצרות ולא את המבוי, אסור לו להוציא למבוי. ואף על פי שפסק השו"ע לקמן (סי' שפ' ס"א) שסומכים על עירוב במקום שיתוף, כאן אסור לו להוציא למבוי, משום שהמבוי הוא רשות של כולם והחצר רשות של יחיד, ונמצא מטלטל מרשות לרשות של שני בעליהם. ולפי זה אם אין פתחים בין החצרות אלא רק דרך המבוי, לא יוכלו לטלטל מחצר לחצר.

[משנ"ב שם]

כמו שש' בטול רשות מבית לבית בחצר א'חד.

(12) והחידוש בד"ק זה, כתב הערוך השלחן (סי' שפ' ס"א) שאין החצרות אוסרות זו על זו, שהרי מלבד הפתח שביניהן יש לכל חצר עוד פתח לרשות הרבים וכל חצר עירבה במני עצמה, מ"מ יכולים בני חצר אחת לבטל רשותם לבני החצר הסמוכה להם שיהיו הם מותרים לטלטל מביתם אל החצר השניה. ובני החצר שביטלו רשותם יהיו אסורים להוציא מבתיהם אל החצר.

[משנ"ב ס"ק יג]

ב'שעה שצריקה לצאח'ס.

(13) ולדעת הי"א בשריע לעיל (סי' שפ' ס"א) שהמבטל רשות חצירו צריך גם נעילת דלת, כתב הבי' (ד"ה שלא תשמש) שגם כאן צריך נעילת דלת (וכתב, שהטור לא כתב דין זה כאן, משום שסמך על מה שכתב לעיל).

[משנ"ב שם]

דאי' דריסת הרגל אוסר אלא עם עשיית תשמיש'ל.

(14) והטעם בזה, ביארו הלבוש (סי' כ) והשו"ע הרב (סי' כ), שמה שאמרו בשו"ע לעיל (סי' שפ' ס"ב) שפנימית אוסרת על החיצונה, אין זה משום דריסת והעברת הרגל לחור, אלא מה שדורסת ומשתמשת שם בצרכיה כדרך תשמיש חצר לבתים, ולפי כשיטתה הפנימית המשך במילואים עמוד 31

(8) ואם קדם והוציא מביתם לחצר, כתב הרשב"א (עירובין סט, ב ד"ה מתני' שלו) שאכילו הוציא קודם שהחזיקו אינו אוסר, ואף מותר לו להוציא לכתחילה, משום שהוא נחשב כאורח לגביהם וממקום המותר לו הוציא, ולא אמרו שאוסר אלא במוציא או מכניס ממקום האסור לו. [וראה עוד סברא בזה בשעה"צ ס"ק ג], והובאו דבריו בביה"ל לעיל (סי' שפ' ס"א ד"ה וגם הוא). ולענין מה שכתב שאינו אוסר אלא במוציא או מכניס ממקום האסור לו, ראה במשנ"ב לעיל (סי' שפ' ס"ק יב), שכתב שגם במבטל רשות ביתו וחצירו שהכל רשות אחת, אם קדם והוציא קודם שהחזיקו הרי זה אוסר, והיינו שאין צריך שיוציא ממקום האסור למקום המותר.

[משנ"ב שם]

אם חזר אחרי'ק' ומבטל מקצ'ר, מהני'.

(4) דעת החז"א (אוי"ח סי' פה ס"ק ח), שאין מועיל עוד ביטול באותו היום, והקשה על המשנ"ב שהרי בתוס' (עירובין סט, א ד"ה והוציא) מבואר שאינו יכול לשוב ולבטל [הוסיחו כן מהסוגיא שב לפי פירוטם].

[משנ"ב שם]

כתב הט"ק א'ק'ק'ס' וכו', א'כל אם מקניס מקצ'ר לבית לא נר'ק' קר'ק'ה לקוד' מבטול'ו.

(5) לשון המג"א (סי' א) 'אבל להכניס מותר', ומשמע שאם ביטל רשות חצירו מותר לו לכתחילה להכניס מהחצר לביתו. והקשה המחצ'ה"ש (שם), מרוב מותר לו לעשות כן, והרי הוא מוציא מרשות של אחרים לרשות שלו. וכתב שצריך להניח 'אבל הכניס מותר', כלומר, שאם הכניס מהחצר לביתו אין נראה שחזר בו מביטולו, ומותר לשאר בני החצר לטלטל בחצרים, אבל דאי שלכתחילה אסור לו להכניס מהחצר לביתו, שהריהו מוציא מרשות לרשות, וכיחצא בזה כתב השו"ע הרב (סי' א).

ובהנחות יד אפרים (על הגליון שב) תירץ, שמדובר שביטול מבעוד יום, שאם הוא רוצה לביטולו אסור לו להוציא מבעוד יום, שאם יוציא הרי חזר בו מביטולו, אבל להכניס לביתו מבעוד יום מותר, שאין נראה בזה שחזר בו מביטולו. [וראה בביה"ל (ד"ה המבטל) שנחלק על היר אפרים בזה, וסובר שגם אם הוציא מבעוד יום אינו נחשב לחזר בו, וכן הסכים החז"א (שם ס"ק ט)].

(6) אבל בביטל גם את רשות ביתו, כתב המג"א (שם) שאסור להכניס לביתו, ואם הכניס נחשב שחזר בו מביטולו. ובביאור החילוק כתב המאמר מרדכי (אות ב), שהאסור הוא ההכנסה לרשות שביטל, ולכן בביטל רק את רשות חצירו מותר לו להכניס מהחצר לביתו, שהרי מהחצר הוא מוציא ואינו מכניס, אבל בביטל גם את רשות ביתו, אסור לו להכניס לביתו. וכתב המחצ'ה"ש (שם), שלדעת המג"א שמי שביטל את רשות ביתו וחצירו חזר והכניס לביתו חזר בו מביטולו, היינו שהוא חזר בו על ידי זה מכל ביטולו, ולא רק מביטול הבית, ואף שאינו משתמש בחצר אלא אורבה מוציא את כליו מהחצר לביתו, מ"מ כיון שחזר בו ממקצ'ר הביטול חזר בו מכל הביטול.

[משנ"ב שם]

דאי' חלוק בין הוצ'ה להכנס'ה.

(7) וכן פסק החז"א (אוי"ח סי' פה ס"ק ט), שחזרת המבטל היא בין על ידי הוצאה ובין על ידי הכנסה.

הלכות שבת סימן שפ

המשך מעמוד הקודם

[על ידי אונס או שום סיבה], אבל אם יכלו לערב מבעוד יום, לכל הדעות אסור לעשות כן. [וכתב שם (סיק ז), שלדעת הרמב"ם (פ"ב מהל' עירובין ה"טז) אין מתעלה שכירות בישראל אפילו בחול, וחלק בזה על המנ"א].

[שע"צ ס"ק יא]

מועיל בדיקדוק קלירות אפילו בשבת⁽¹⁾.

(14) העני' אלמוגים (סיק ח) כתב, שאף לדעת הראשונים שמתעלה שכירות בישראל בשבת, היינו דוקא באופן שמבעוד יום לא יכלו לערב

הלכות שבת סימן שפא

המשך מעמוד 496

מרגיל את בני החיצונה להשתמש בפנימית, והרי הם כאילו דרים בת. והקשו התוס' (שם סז, א ד"ה שבת) שהרי קיימא לן (שם מח, ב) שאין אומרים דיוקן [על ידי עירוב] להחמיר, ואם כן אין לנו להחמיר על הפנימית ולומר שדיוקן החיצונה בה ואינה יכולה להסתלק מהחיצונה. ותירצה שבאופן שהפנימית פשעה ועיוותה את עצמה, אומרים דיוקן להחמיר.

לחיצונה זכות זו ואינה משתמשת שם בשבת, אינה אוסרת. [ומקור דין זה הוא מהב"י בשם התוס' (עירובין נט, ב ד"ה פנימית), שהוכיחו דבריהם מכח הסוגיא שם].

[משנ"ב ס"ק יד]

אחרי שנתחברו מהלכה יחד עלינו ערב אחר⁽¹⁵⁾.

(15) ביתר ביאור כתב רש"י (עירובין סז, ב ד"ה האי בר), שהעירוב

הלכות שבת סימן שפא

המשך מעמוד רמז

[משנ"ב ס"ק כז]

משום דיוקן פקדון פקדון הוא⁽²⁶⁾.

(26) ולעיל פסק השו"ע (סי' שעא כ"ה), שגם בנדר שדר בחצר ומת מבעוד יום והחזיק ישראל בנכסיו רק משהשיבה, יכול הישראל לבטל רשותו בשבת. כדון כל יורש שירש רשות אביו בשבת שיכול לבטל רשותו. וכתב בשע"צ שם (סיק כב), שאף על פי שהישראל היורש לא יכול היה לערב מבעוד יום, שהרי אז עדיין היה הנדר חי, אף על פי כן יכול לבטל, כמו יורש שירש נכסיו אביו שמת מבעוד יום ולא ערב אביו, שמתעל ביטולו של היורש.

[משנ"ב ס"ק כח]

[וחזקו וקבטלים לאותם וכי"ז].

(27) ובאופן שגרים בחצר שלושה אנשים, כתב החזו"א (אורח סי' צא ס"ק ג ד"ה ומיהו) שענים מבטלים לאחד, ויכול הזוכה לחזור ולבטל לאחד מן המבטלים, והזוכה השני לשלישי, וחזר חלילה. והסתפק האם הזוכה יכול לבטל לבדו בלי המבטלים אליו, או שצריך שכולם יחזרו ויבטלו לשלישי, משום שיתכן שהאחרים לא הקנו לו את חלקם לענין שיוכל להקנות לאחרים, והטיק שיש להקל בעירוב. [והגר"ש ודלתורב"ה חגוריד לנדר ציינו בגליון החזו"א, שבחידושי הריטב"א (עירובין סט, ב ד"ה קמ"ל) מבואר שאפשר לבטל לאחר גם את הרשות שבטלו לו, וכן כתב הבג"ד ישע (בהגהותיו על המרדכי עירובין פ"ו אות טו) בפירוש, שגם אחר שביטלו ראובן ושמעון רשותם ללו, יכול לו לחזור ולבטל לראובן או לשמעון את רשותו ואת רשות חבריו שביטלו לו].

לטלטל שם, שהרי גם קודם שהקיף הנכרי במחיצה אינו יכול להשתמש שם בשבת, אבל בשתי חצרות שהם יכולים לטלטל מחצר לחצר בשבת [כלים ששבתו בחצר], לכך כשנפלה המחיצה יתכן שיכולים הם לבטל זה לזה. והחזו"א (אורח סי' צח ס"ק ח) נקט כדעת הפרישה.

(28) ואף שמותר לטלטל בתוך מחיצה שנכרי הקיף בשבת, וכמו שפסק השו"ע לעיל (סי' שסב כ"ג) שמחיצה הנעשית בשבת שמה מחיצה, אי על פי כן לענין לבטל אחד לחבירו אין מועיל מה שהקיפו בשבת.

[משנ"ב ס"ק כה]

דין שפאסר למקצת השבת נאמר לקל השבת⁽²⁹⁾.

(29) והחזו"א (אורח סי' פח ס"ק ה) סובר שאין דין שבת שנאסרה נאסרה, ומיזמ מודה שאין מועיל ביטול לרשות שבאה לו בשבת. והטעם בזה, כיון שלא תיקנו דין ביטול ברשות שהוקפה באמצע השבת, וממילא נשאר איסור הדיורים במקומו. נראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל כי שם ס"א ד"ה אף, וכי' שעא ס"ד ד"ה כל זמן].

[משנ"ב ס"ק כו]

היורש קא לדור כחצר ואסרי⁽²⁵⁾.

(25) ובאופן שהמוריש ביטל רשותו קודם שמת, כתב הקרבן נתנאל (עירובין פ"ו סי' טז אות ל) שלאחר שמת בטל ביטולו, והחזו"א (אורח סי' פח ס"ק ח) הסתפק בכך.

הלכות שבת סימן שפב

המשך מעמוד 498

כדי שהישראל לא ילמד ממעשיו, ולכן הטריחוהו והפסידוהו חכמים לישראל הדר עמו, כדי שיקשה בעיניו ליתן שכר בכל שבת ושבת. והקשה הקרבן אורה (שם), מדוע לא פירש רש"י משום שהנכרי חתש

מבין מדוע הישראל רוצה לשכור ממנו רשותו ואינו מסתפק בביטול הרשות. ולכן הוא סבור שהישראל מתכוין לעשות לו בשפים. אמנם רש"י (שם ד"ה אלא) פירש, שחכמים תיקנו לשכור את רשותו

